

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/ Issue 9 (Aralık/ December 2022), s. 71-87.
Geliş Tarihi-Received: 09.10.2022
Kabul Tarihi-Accepted: 21.12.2022
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1186555

Türkiye’de Akıcı Okuma Becerisine Yönelik Yapılan Lisansüstü Tezler ve Makaleler Üzerine Bir İnceleme

A Study on Postgraduate Theses and Articles on Fluent Reading Skills in Turkey

Hayriye BAKAN*
Safa ÇELEBİ**

Öz

Dil öğretiminde öğrencilere kazandırılması hedeflenen becerilerden biri de nitelikli okumanın göstergesi olan akıcı okuma becerisidir. Akıcı okuma, okuma eğitiminin temel amacı olarak görülen anlama ile ilişkilendirildiğinden akademik araştırmalarda akıcı okuma becerisinin çok yönlü ele alınması bu becerinin ve bu beceriyle ilişkili diğer becerilerin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu araştırmada akıcı okuma becerisi ile ilgili yapılan çalışmaların bir araya getirilerek sentezlenmesi ve bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda tezlerin ve makalelerin incelenmesinde betimsel araştırma yaklaşımlarından doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Tezler yayımlandığı yıl, konu alanı, enstitü, üniversite, yöntem, anahtar sözcükler ve çalışma grubuna göre makaleler ise enstitü dışında aynı kategoriler altında incelenmiş ve her bir bulgu için tablolar oluşturulmuştur. Çalışma 2002-2021 yılları arasında sınırlı olup bu yıllar arasında Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Tez Arama Merkezi, Google Akademik ve Sobiad sitelerinden ulaşılabilen tezler ve makaleler çalışma kapsamına alınmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırmada akıcı okuma ile ilgili 2002-2021 yılları arasında toplam 73 tez, 193 makale olmak üzere toplam 266 çalışma tespit edilmiştir. Belirtilen kategoriler doğrultusunda bulgular elde edilmiş ve ulaşılan sonuçlardan hareketle çeşitli öneriler getirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Okuma, akıcı okuma, Ulusal Tez Merkezi, okuduğunu anlama, okuma prozodisi.

Abstract

One of the skills aimed to be acquired by students in language teaching is fluent reading skills. Since fluent reading is associated with comprehension, which is seen as the main purpose of reading education, multidimensional handling of fluent reading skills with academic research will contribute to the development of this skill and other skills related to this skill. In this study, it is aimed to gather and synthesize the studies on fluent reading skills and to evaluate them from a holistic perspective. In line with the purpose of the study, the

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Samsun/Türkiye, e-posta: hayriyebakan97@hotmail.com, ORCID:0000-0002-5133-5957.

** Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Samsun/Türkiye, e-posta: safa.celebi@omu.edu.tr, ORCID:0000-0002-0703-0240.

document analysis method, one of the descriptive research approaches, was used in the examination of theses and articles. According to the year the theses were published, subject area, institute, university, method, keywords and study group, the articles were examined under the same categories outside the institute and tables were created for each finding. The study was limited between 2002-2021, and theses and articles that can be accessed from the Higher Education Institution National Thesis Search Center, Google Scholar and Sobiad sites were included in the study. The obtained data were analyzed by descriptive analysis method. In the research, a total of 266 studies, including 73 theses and 193 articles, were identified between 2002-2021 on fluent reading. Findings were obtained in line with the specified categories and various suggestions were made based on the results obtained.

Keywords: Reading, fluent reading, National Thesis Center, reading comprehension, reading prosody.

Giriş

Okuma, bireyin yazılı ve görsel materyallerden bilgi edindiği, düşünme becerilerinin gelişimine ve sözcük dağarcığının oluşmasına imkân sağlayan dil becerisidir. Bu beceri, gözün çeşitli hareketleri doğrultusunda zihnın yazılı sembolleri algılayıp anlamlandırmasını gerektirir. Okuyucu, metinle karşılaştığında öncelikle kelimeyi tanımaya ve ayırt etmeye; aynı zamanda ön bilgilerini kullanarak metni anlamaya ve anlam doğrultusunda prozodiyi yansıtmaya çalışır. Tüm bu unsurların doğru bir şekilde yansıtıldığı okuma akıcı bir özelliğe kavuşur.

Okuma akıcılığı, Ulusal Okuma Paneli (2000) tarafından sunulan raporda nitelikli okumanın göstergesi olarak nitelendirilmesinin ardından son yıllarda okuma ile ilgilenen araştırmacılar arasında ilgi uyandırmıştır. “Akıcı okuma, noktalama işaretleri, vurgu ve tonlamalara dikkat edilen, geriye dönüş ve kelime tekrarına yer verilmeyen, heceleme ve gereksiz duruşlar yapılmayan, anlam ünitelerine dikkat edilerek, konuşurcasına yapılan okumadır.” (Akyol, 2006: 4). Akıcılığın, kelimeleri doğru bir şekilde telaffuz etme yeteneğini ifade eden doğruluk, kelimeleri ve metni otomatik olarak okuma hızı veya yeteneği olan otomatiklik ve son zamanlarda yetenekli okumanın başka bir bileşeni olarak dahil edilen ve kişinin sesli okurken sergilediği ritim ve tonu ifade eden prozodi olmak üzere üç ortak unsuru bulunmaktadır (Young & Rasinski, 2009). Doğruluk, kelimeleri tam olarak ifade etme yeteneğidir. Her şeyden önce, akıcı okuyucuların doğru okuyabilmeleri için tek tek kelimeleri tanımlamaları gerekir. Bu tanımlama, harfleri ve sesleri içeren alfabeyi öğrenmeyi gerektirir (Rasinski, 2014). Otomatiklik ise kelimeleri zahmetsizce tanımayı ve şifresini çözmeyi ifade eder (Rasinski 2014; Samuels 2007). Okuyucular doğru okuma becerisine ulaştıklarında okuma otomatik hâle gelir. Bu nedenle, otomatiklik ve doğruluk yakından ilişkilidir. Otomatiklik ve doğruluk arttıkça okuyucunun bilişsel yükünün azaldığı kanıtlanmıştır (Samuels, 1979). Akıcılığın son bileşeni ise metnin anlamını ve kavranışını sunan, ifade ve tonlama ile sorunsuz okumayı ifade eden prozodidir (Rasinski, Rikli ve Johnston 2009). Prozodi, perde, ton, hacim ve ritimle okumadır. Aynı zamanda kelimeleri veya cümleleri bir araya getirmeyi ve belirli ifadeleri vurgulamayı da içerir (Padak ve Rasinski 2008). Bu üç bileşen, okuduğunu kavramaya açılan bir kapıdır. Okuyucular, kelimeleri doğru ve zahmetsizce deşifre edebilmeli (otomatiklik) ve daha sonra okuduklarını anlamlandırmak için bunları uygun ifadeyle bir araya getirebilmelidir (Rasinski, 2006).

Akıcı okuma, iyi okuyucuların tanımlayıcı özelliklerinden biridir ve akıcılık eksikliği, zayıf okuyucuların ortak bir özelliğidir. Akıcı okuyucular, metni anlamlı ifadeler hâlinde düzenlemek ve doğru prozodi ile okumak için metinde bulunan biçimbirimsel, sözdizimsel, anlamsal ve pragmatik ipuçlarını kullanırlar (Schreiber, 1980). Bu doğrultuda gerçekleştirdikleri akıcı okumayla okuduklarını doğru yorumlayabilir ve okuma sürecinde herhangi bir olumsuzluk yaşamadıkları için okuduklarından zevk

alırlar (Akyol ve Baştuğ, 2015). Zayıf okuyucular ise okurken aşırı sayıda kod çözme hatası yapar; metindeki kelimeleri doğru okur, ancak anlama için ayırması gereken bilişsel kaynaklarını tüketecek kadar çaba harcarlar. Aynı zamanda sözcükleri doğru ve zahmetsizce deşifre edebilir, ancak bunları sözlü okumalarına uygun ve anlamlı bir ifade ekleyecek şekilde bir araya getiremezler. Bu belirtilerden herhangi birinin sonucunda genellikle anlama güçlüğü, okumaya karşı kararlı bir isteksizlik ve kişisel bir başarısızlık duygusu ortaya çıkar (Rasinski, 2006).

Akıcı okuma eksikliği, okuduğunu anlama problemlerinin de güvenilir bir yordayıcısıdır (Stanovich, 1991). Akıcı okuyamayanlar metnin anlaşılmasını zorlaştıran kelime düzeyinde kod çözmeye odaklandıkları için zahmetli, bağlantısız bir şekilde okumaya eğilimlidirler ve bu durum onların metni anlayamamasına sebep olmaktadır (Hudson, Lane ve Pullen, 2005). Bu sebeple akıcı okuma, öğrenciler için her okuma programının temel bir unsuru olarak kabul görmektedir. Bu sebeple öğretim ortamlarında akıcılığı geliştirmeye yönelik farklı stratejiler, yöntem ve teknikler geliştirilmeli ve bu alanda farklı araştırma yöntemlerinin kullanıldığı araştırmalar yapılmalıdır.

Akıcı okuma becerisine yönelik yurtdışında çok sayıda araştırma yapılmış olmasına rağmen Türkiye’de bu alanda yapılan araştırmaların sayısı istenilen düzeyde değildir. Akıcı okuma becerisinin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için bu konuda nitelikli akademik çalışmaların da yapılması gerekir. Yapılacak araştırmalar sayesinde ülkemizde ana dili ve yabancı dil öğretiminde öğrencilerin akıcılıkla ilgili durumlarının ortaya çıkarılacak olmasının yanında deneysel çalışmalar sayesinde akıcılığı geliştirmenin yolları da aranmış olacaktır. Aynı zamanda akıcı okumayla ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi, bu alanda yaşanan gelişmelerin veya eksikliklerin belirlenmesinde de oldukça önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de akıcı okuma ile ilgili hazırlanan tezleri (yüksek lisans, doktora tezlerini), ve makaleleri inceleyip bütüncül bakış açısıyla değerlendirmek, böylece akıcı okumaya yönelik çalışma yapacak araştırmacılara yol göstermektir.

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle yapılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edildiği (Yıldırım ve Şimşek, 2016) nitel araştırma yöntemidir. Doküman analizi yöntemi, araştırılan konular hakkında bilgi içeren yazılı kaynakların analizini kapsayan mevcut belgeler ya da kayıtların, veri kaynağı olarak sistemli bir şekilde incelenmesidir (Çepni, 2010).

Verilerin Toplanması

Verilerin toplanmasında doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Çalışmada 2002-2021 yılları arasında Türkiye’de yapılan doktora ve yüksek lisans tezleri ve makaleler incelenmiştir. Farklı kategorilere yönelik yapılan sınıflandırmada makale ve tez adları, özetleri, kitapların kapak sayfaları ve içindekiler bölümü dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamındaki çalışmalara akıcı okuma, okuma akıcılığı, fonoloji gibi anahtar sözcükler kullanılarak, “Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) Ulusal Tez Arama Sistemi, Google Akademik sitelerinin veri tabanlarından ulaşılmıştır. Yapılan taramalar neticesinde 44 yüksek lisans, 29 doktora tezi; 193 makale olmak üzere toplam 266 çalışma tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Doküman incelemesiyle elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle göre “elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada da betimsel analiz kullanılarak tezler yıl, alan, enstitü, üniversite, yöntem, anahtar sözcükler ve çalışma grubuna göre makaleler ise enstitü dışında aynı kategoriler altında incelenmiştir. Araştırmada, alan/konu belirlemede tez ve makale başlıkları ve özetlerden yola çıkılarak yığın toplama işlemi yapılmıştır. Araştırma türüne ilişkin analizde tez yazarlarının beyanları dikkate alınmıştır. Araştırma türüne yönelik bilgi elde etmek amacıyla tezlerin özetleri veya tez erişim izni olanların “Yöntem” bölümü incelenmiştir. Araştırmanın yazarları ilk etapta birbirinden bağımsız olarak tarama, analiz, kodlama, tema ve alt temaları oluşturmuştur. Sonrasında elde edilen tez çalışmaları karşılaştırılarak bir araya getirilmiştir. Analiz sonucunda tema ve alt temalar gözden geçirilerek fikir birliğine varılmıştır.

Bulgular

1. Lisansüstü Tezlerle İlgili Tespitler

Tablo 1. Akıcı Okuma ile İlgili Lisansüstü Tezlerin Yıllara ve Türlerine Göre Dağılımı

	Tez Türü					
	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
Yıllar	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
2002-2010	3	%7	2	%7	5	%7
2011-2021	41	%93	27	%93	68	%93
Toplam	44	100	29	100	73	100

YÖK Ulusal Tez Merkezi’nden erişilen akıcı okuma becerisine yönelik 2002’den 2021 yılına kadar yapılan tüm tez çalışmaları ele alındığında, 2002-2010 yılları arasında toplam 5 tez yazıldığı ve bu tezlerin toplam tez sayısının %7’sini, 2011-2021 yılları arasında toplam 68 tez yazıldığı ve bu tezlerin toplam tez sayısının %93’ünü oluşturduğu görülmektedir. Tarama neticesinde elde edilen toplam 73 tezin 2’sinin erişime kapalı olmasından dolayı tezlerin özetlerinden elde edilen veriler araştırmaya dâhil edilmiştir.

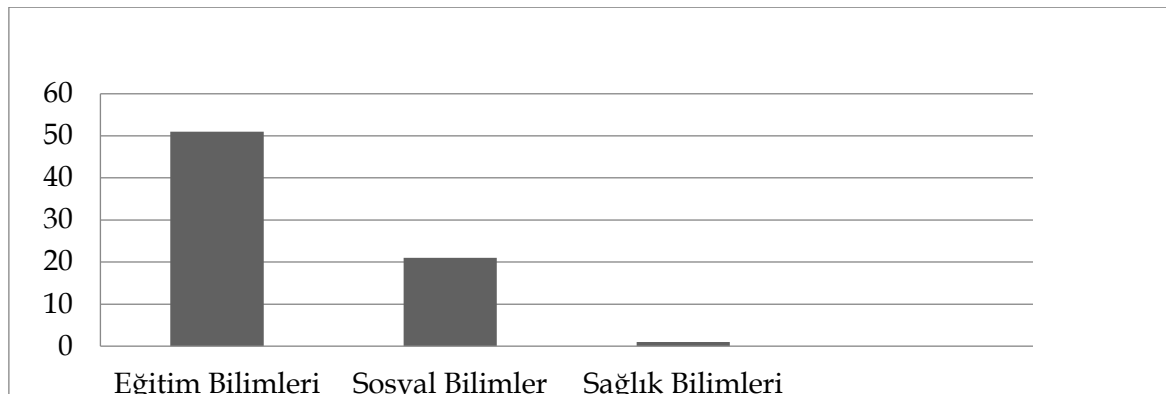
Okuma akıcılığına yönelik hazırlanan lisansüstü tezlerin sayısının ve alanlara göre dağılımının belirlenmesi ileriye dönük yapılacak araştırmalara yön verecek olması bakımından önemlidir. Tablo 1’den hareketle 2002-2010 yılları arasında 3 yüksek lisans, 2 doktora tezi; 2011-2021 yılları arasında ise 41 yüksek lisans, 27 doktora tezi yazılmıştır. Yine Tablo 1’e bakıldığında yıllara göre yüksek lisans ve doktora tezlerinde artış olduğu görülmektedir. Yapılan lisansüstü tezlerin tamamı göz önünde bulundurulduğunda tezlerin büyük bir çoğunluğu yüksek lisans tezlerinden oluşmaktadır. 2002-2010 yılları arasında hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinin sayısının yok denecek kadar az olması dikkat çekmektedir. Ayrıca, 2011-2021 yılları arasında okuma akıcılığına yönelik yapılan tezlerin 2002-2010 yılları arasında yapılan tezlerden %86 oranında fazla olduğu görülmektedir. Türkiye’deki üniversitelerin sayısı göz önünde bulundurulduğunda akıcı okumanın bu denli önem arz ettiği günümüzde hazırlanan lisansüstü tezlerin sayısının yeterli olmadığını söylemek mümkündür.

Tablo 2. Akıcı Okuma ile İlgili Tezlerin Alanlara Göre Dağılımı

			Tez Türü		
	Yüksek Lisans		Doktora		Toplam
	2002-2010	2011-2021	2002-2010	2011-2021	
Türkçe Eğitim	-	28	2	17	47
Özel Eğitim	-	7	-	7	14
Eğitim	2	1	-	2	5
İngilizce	1	1	-	-	2
Teknoloji	-	2	-	-	2
İletişim	-	1	-	1	2
Tiyatro	-	1	-	-	1

Bu bölümde akıcı okuma alanında yapılan tezlerde çalışılan alanlara/ konulara ilişkin bulgular yer almaktadır. Tablo 2 incelendiğinde tezlerin en çok 47 tez ile Türkçe Eğitimi alanında yapıldığı görülmektedir. Akıcı okuma becerisine yönelik kazanımların dil öğretimi içinde yer alması sebebiyle Türkçe Eğitimi alanında daha çok çalışmanın olması beklenen bir durumdur. Tezlerin çalışma alanlarına dağılımına baktığımızda ise Türkçe eğitimi alanını toplam 14 tez ile Özel Eğitim takip etmektedir. Özel Eğitim alanında yapılan tez sayısının diğer alanlara oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin günümüzde önemli sorun haline gelen okuma güçlüğü, öğrenme güçlüğü vb. sorunları bulunan ve özel gereksinime ihtiyaç duyan öğrencilere yönelik özel eğitim alanında yapılan çalışmaların sayısının artmasından kaynaklandığı söylenebilir. Diğer alanlarda ise yapılan çalışma sayısı sınırlı tutulmuştur. İngilizce öğretimi alanında 2002-2021 yılları arasında sadece 2 yüksek lisans tezinin yapıldığı görülmektedir. Her dilde akıcı okuma becerisinin kazandırılmaya çalışıldığı düşünüldüğünde İngilizce öğretimi alanında sadece 2 tezin yapılmış olması dikkat çekmektedir. Ayrıca tiyatral metinler sahnelenmeden önce oyuncu tarafından akıcı bir şekilde okunur ve ezberlenir. Bu sebeple akıcı okumanın tiyatroyla yakın ilişkisi bulunmaktadır. Fakat tiyatro alanında akıcı okuma becerisine yönelik sadece bir tez yapıldığı tespit edilmiştir. Akıcı okuma becerisinin birçok alanla ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda bu beceri üzerine birçok alanda daha fazla tez hazırlanması beklenmektedir.

Tablo incelendiğinde 2002-2010 yılları arasında Eğitim Bilimlerinde 2, İngilizce Eğitiminde ise 1 yüksek lisans tezi, Türkçe Eğitiminde ise yalnızca 2 doktora tezinin hazırlandığı diğer alanlarda yüksek lisans ve doktora tezinin bulunmadığı görülmektedir. 2011-2021 yılları arasında ise yüksek lisans ve doktora tezlerinde önceki yıllara göre artış meydana gelmiştir. Bu da akıcı okuma alanına son on yılda önceki on yıla göre daha çok önem verildiğini göstermektedir.

Grafik 1. Akıcı Okuma ile İlgili Tezlerin Enstitüye Göre Dağılımı

Akıcı okuma ile ilgili hazırlanan tezlerin enstitülere göre dağılımının yer aldığı Grafik 1’de ağırlıklı olarak Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri olmak üzere iki enstitü bünyesinde tezlerin toplandığı görülmektedir. Hazırlanan tezlerin enstitülere göre sayılarına baktığımızda ise en fazla 51 tez ile Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde tezin hazırlandığı, bunu 20 tez ile Sosyal Bilimler Enstitüsü’nün takip ettiği ve 1 tez ile en az Sağlık Bilimleri Enstitüsü’nde tez hazırlandığı tespit edilmiştir. Eğitim Bilimleri Enstitüsü’nde hazırlanan tezlerin sayısının fazla olmasında son yıllarda Eğitim Bilimleri Enstitüleri’nin sayılarının artmasının etkili olduğu söylenebilir. Akıcı okuma becerisinin diğer disiplinlerle ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda yapılan çalışmaların eğitim fakültelerinin yanında farklı bölüm ve ana bilim dallarının tezlerinde de konu olarak yer alması gerektiği söylenebilir. Ancak Grafik 1’e bakıldığında bu durumun böyle olmadığı enstitülerin dağılımından açıkça görülmektedir.

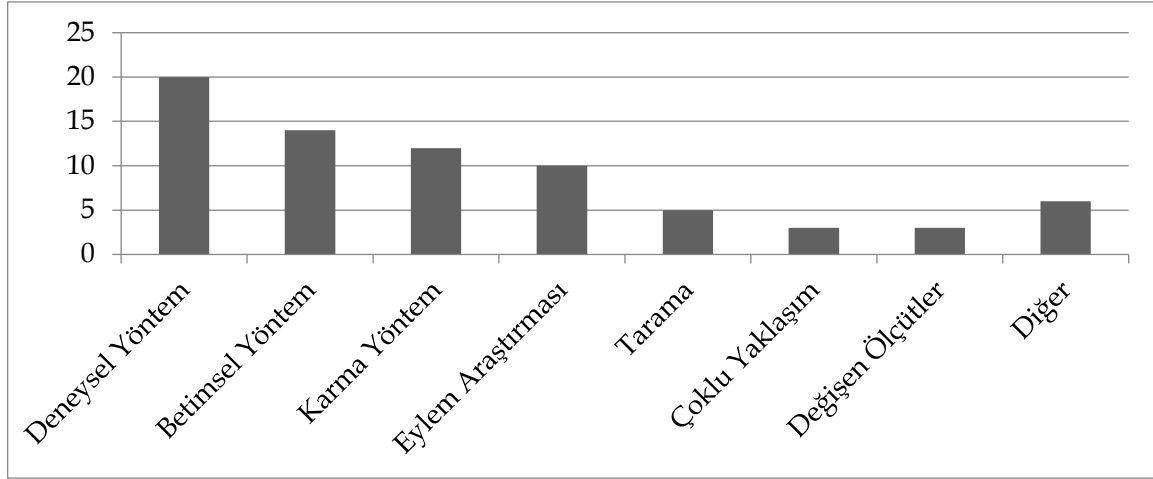
Tablo 3. Akıcı Okuma ile İlgili Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Frekans	Yüzdelik (%)
Gazi Üniversitesi	20	27,3
Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi	6	8,2
Ankara Üniversitesi	5	6,8
Necmettin Erbakan Üniversitesi	4	5,4
Hacettepe Üniversitesi	3	4,1
Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi	3	4,1
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	3	4,1
Ahi Evran Üniversitesi	3	4,1
Kırıkkale Üniversitesi	3	4,1
Uşak Üniversitesi	2	2,7
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	2	2,7
Pamukkale Üniversitesi	2	2,7
Anadolu Üniversitesi	2	2,7
Diğer Üniversiteler (15 Üniversite)	15	20,5
Toplam	73	100,0

Yapılan çalışmaların üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde ise toplam 73 çalışmanın 28 farklı üniversitede gerçekleştiği Tablo 3’te görülmektedir. Bu üniversitelerden 15’inde yapılan çalışma sayısı 2’den az olduğu için “diğer” kategorisinde ele alınmıştır. Akıcı okuma ile ilgili tezlerin hazırlanmasında öne çıkan üniversitelerin başında 20 teze Gazi Üniversitesi (%27,3) gelmektedir. Bunu sırasıyla 6 teze (%8,2) Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, 5 teze (%6,8) Ankara Üniversitesi, 4 teze (%5,4) Necmettin Erbakan Üniversitesi, 3’er (%4,1) teze Hacettepe Üniversitesi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Ahi Evran Üniversitesi ve Kırıkkale Üniversitesi takip etmektedir. Uşak Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesinde ise akıcı okuma ile ilgili 2 (%2,7) tez hazırlandığı tespit edilmiştir. Akıcı okumaya yönelik 1 tez hazırlanan toplam 15 üniversite bulunmaktadır.

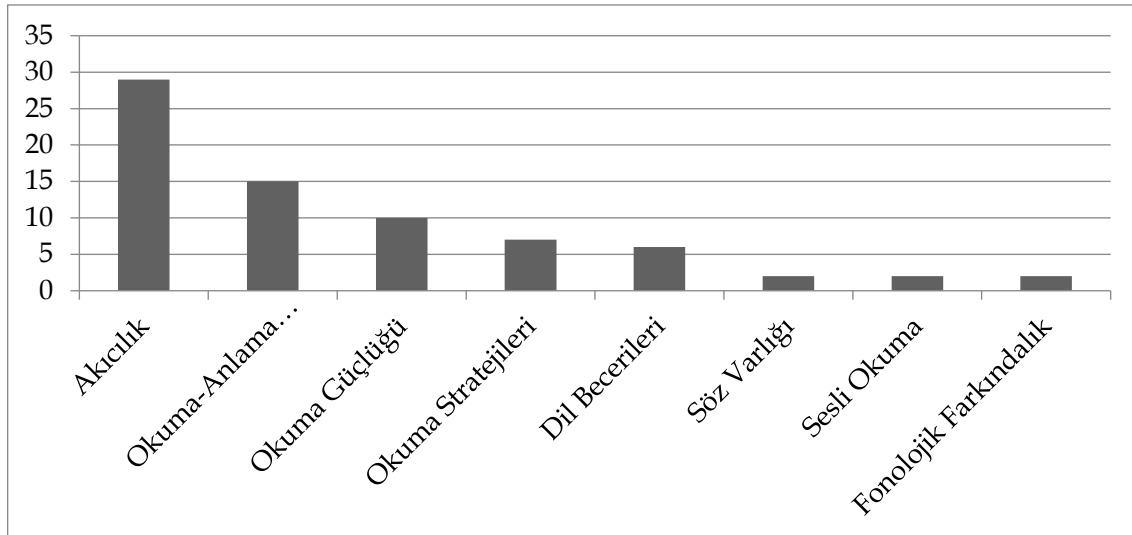
Yine Akıcı okumanın üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Ahi Evran Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesinde hazırlanan tezlerin yalnızca yüksek lisans, Pamukkale Üniversitesinde hazırlanan 2 tezin de yalnızca doktora tezlerinden oluştuğu tespit edilmiştir. Gazi Üniversitesi’nde hazırlanan 20 tezin 16’sını doktora, 4’ünü de yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır. Yine Ankara

Üniversitesi'nde hazırlanan doktora tez sayısının (3) yüksek lisans tez sayısından (2) fazla olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara baktığımızda ise köklü ve daha büyük üniversitelerde yapılan doktora çalışmalarının yüksek lisans çalışmalarından fazla olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bu dağılımın farklılığında üniversitelerin yüksek lisans ve doktora eğitimlerine başladığı tarih ve bölümdeki tez danışmanlığı yapan akademisyenlerin etkili olduğu düşünülmektedir.

Grafik 2. Akıcı Okuma ile İlgili Tezlerin Yönteme Göre Dağılımı

Grafik 2 incelendiğinde akıcı okumaya yönelik tezlerin araştırma yöntemi olarak nicel araştırma yöntemlerinden deneysel yöntemin (20) daha fazla tercih edildiği görülmektedir. Bunu deneysel olmayan nicel yöntemlerden betimsel tarama (14) takip etmektedir. Karma yöntem (12) ve nitel araştırmalardan eylem araştırması (10) diğer tercih edilen yöntemlerdendir. En az tercih edilen araştırma desenleri ise Tarama (5), Çoklu Yaklaşım (3), Değişen Ölçütler (3) ve "diğer" kategorisinde yer alan Yapısal Eşitlik (1), Nedensel Karşılaştırma (1), Cros Ower (1) yöntemleridir. Yöntemlerin geniş tutulması hazırlanan çalışmaların niteliğini arttırmaktadır ve akıcı okumanın farklı yöntemlerle incelenmesine olanak tanımaktadır.

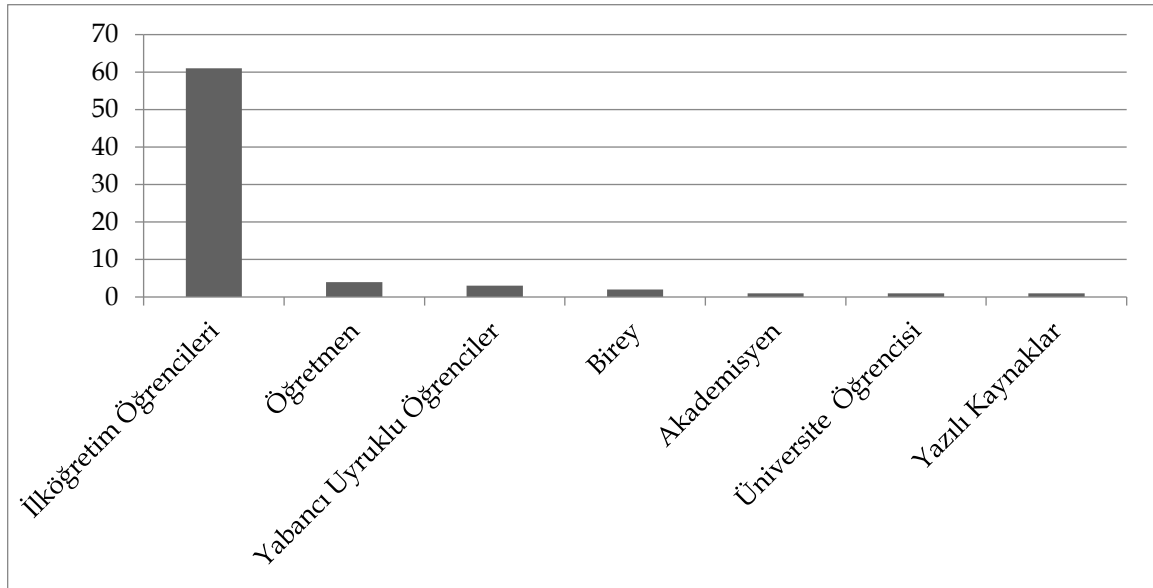
Grafik 3. Akıcı Okuma ile İlgili Tezlerin Anahtar Sözcüklere Göre Dağılımı

Grafik 3'te akıcı okuma ile ilgili tezlerin anahtar sözcüklere göre dağılımına yönelik veriler yer almaktadır. Bir araştırmanın içeriğine dair bilgi veren ve bir konuda araştırma yapmak isteyenlerin kaynakları filtrelemesini sağlayan anahtar sözcükler

oldukça önemlidir. Hazırlanan her araştırma raporunun içeriğini yansıtan ve alanda bulunabilirliğini sağlayan anahtar sözcüklere sahip olması beklenir. Akıcı okuma alanında yapılan tezler incelendiğinde, Ulusal Tez Merkezi’ndeki özetlerin 12’sinde anahtar kelimelere yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu sayı toplam tez sayının %16’sını oluşturmaktadır. Yine incelenen tezlere göre tez özetlerinde en az 1, en fazla 10 anahtar sözcük kullanıldığı belirlenmiştir. Genel olarak araştırmalarda ortalama anahtar sözcük sayısının 3- 6 olduğu düşünüldüğünde (APA 2009) hazırlanan tezlerin birçoğunun ölçüte uygun olduğu söylenebilir.

Grafik 3’e bakıldığında tezlerde en fazla geçen anahtar sözcüğün “akıcılık” olduğu görülmektedir. Akıcı okuma ile okuduğunu anlama ve okuma stratejisi arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda hazırlanan tezlerde “okuma-anlama becerisi, okuma stratejileri” gibi anahtar kavramlara yer verilmesi beklenir. Grafik 3 incelendiğinde akıcılıktan sonra “okuma anlama”, dördüncü sırada ise “okuma stratejileri” anahtar sözcüklerine yer verildiği görülmektedir. Diğer bir unsur olan kelime bilgisi de akıcı okuma için oldukça önemlidir. Yapılan araştırmalarda, kelime bilgisinin bilgi verici metni anlamayı daha fazla anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır (Yıldırım, Yıldız ve Ateş, 2011). Okuyucuların okudukları metni doğru ve eksiksiz anlayabilmeleri için sözcükleri doğru anlamlandırmaları gerekmektedir. Ancak Grafik 3’e bakıldığında “söz varlığı”nın anahtar kelime olarak geçtiği tez sayısı yalnızca 2’dir.

Bunların yanı sıra “sesli okuma, fonolojik farkındalık” gibi kelimelerin anahtar kelime olarak geçtiği tez sayısı 2’dir. Akıcı okumanın en önemli bileşeni olan “prozodi” kelimesinin anahtar kelime olarak kullanıldığı tez bulunmamaktadır. Burada bu önemli kavramın anahtar kelime olarak geçmemesi oldukça dikkat çekicidir. Çünkü konuşmada olduğu gibi sesli okumada da tonlama, odaklama ve duraklama akıcı okumanın en önemli unsurlarıdır. Bütün bu unsurların doğru bir şekilde yansıtıldığı okuma “Prozodik Okuma” olarak nitelendirilmektedir. Prozodik okuma akıcı okuma becerisinin bir bileşeni olarak karşımıza çıkmakta ve nitelikli bir okuma için gerekli olan bir beceridir. Okuma becerisinin etkili bir biçimde kazanılmasında da başat rol üstlenmektedir. Bu nedenle akıcı okuma tezlerinde prozodi ile ilgili konulara da yer verilmesi gerekmektedir.

Grafik 4. Akıcı Okuma ile İlgili Tezlerin Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Akıcı okuma alanında yapılan lisansüstü tezler incelendiğinde çalışmaların en çok ilköğretim öğrencileri üzerinde (%83,6) yapıldığı, %5’ini öğretmenlerin, %4’ünü ise

yabancı uyruklu öğrencilerin oluşturduğu ve dengesiz bir dağılımın olduğu Grafik 4'te görülmektedir. Çalışma grubunun büyük oranda ilköğretim öğrencilerinden seçilme sebebinin okuma alışkanlığı ve akıcı okuma becerisinin genellikle bu dönemde kazandırılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bir öğrencinin akıcı okuma becerisinin gelişmesinde ailenin ve öğretmenlerin etkisi çoktur. Ancak çocuğun bu beceriyi kazanmasında onu yönlendirecek olan kişilerin akıcı okuma konusunda tecrübesi de oldukça önemlidir. Bunu tespit edebilmek için öğretmenleri ve bireyleri konu alan çalışmaların daha fazla yapılması gerekmektedir. Tablodan hareketle akıcı okumanın çalışma gruplarına göre dağılımında öğretmenlere, bireylere, üniversite öğrencilerine gerektiği kadar yer verilmediği görülmektedir. Alana katkı sağlamak adına akademisyenler ve üniversite öğrencilerini konu alan çalışmalara çok daha fazla yer verilmesi gerekmektedir.

2. Makalelerle İlgili Tespitler

Tablo 4. Akıcı Okuma ile İlgili Makalelerin Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Sıklık	Yüzde
2002-2010	21	%10,9
2011-2021	172	%89,1
Toplam	193	100

Yukarıda yer alan Tablo 4'te Google akademik, Sobiad sitelerinin taranması neticesinde 2002-2021 yılları arasında akıcı okuma becerisine yönelik toplam 193 makale tespit edilmiştir. Bu makalelerin 21'i 2002-2010 yılları arasında, 172'si ise 2011-2021 yılları arasında hazırlanmış çalışmalardır. Tablo 4'ten de görüldüğü üzere 2002-2010 yılları arasındaki yazılan makale sayısı toplam makale sayısının %10'unu oluşturmaktadır. Bu oran da oldukça düşük bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. 2011-2021 yılları arasında ise yazılan makale sayısında %78,2 oranında hafife alınmayacak kadar bir artış gerçekleşmiştir. Bu artışın 2010 yılından sonra üniversite, yüksek lisans programı, yüksek lisansa kayıt olan öğrenci sayısının artması, yine ilerleyen zamandan ve teknolojik gelişmelerden hareketle öğrencilerin bu konuda bilinç sahibi olarak yüksek lisans programlarına yönlendirilmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 5. Akıcı Okuma ile İlgili Makalelerin Alanlara Göre Dağılımı

	2002-2010	2011-2021	Toplam
Türkçe	8	87	95
Özel Eğitim	7	21	28
İngilizce	4	23	27
İletişim	-	9	9
Sosyal	1	8	9
İlk okuma-yazma	-	7	7
Matematik	-	4	4
Eğitim	-	4	4
Sağlık	1	2	3
Teknoloji	-	2	2
Müzik	-	2	2
Fen	-	1	1
Sanat	-	1	1
Tarih	-	1	1
Toplam	21	172	193

Akıcı okuma üzerine yapılan ve 2002-2021 yılları arasında yazılan makalelerin alanlarına dağılımlarına bakılacak olursa en fazla çalışma 95 ile Türkçe Eğitimi alanında yapıldığı Tablo 5’te görülmektedir. Bunun sebebi okumanın dört temel dil becerisinden biri olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu nedenle araştırmacılar akıcı okumayı ve okuma becerisini geliştirmeyi genellikle Türkçe alanı ile özdeşleştirmişlerdir. Bu çalışmaların 8’i 2002-2010 yılları arasında, 87’si ise 2011-2021 yılları arasında yapılmıştır. Buradaki sayı farkı oldukça dikkat çekicidir.

Türkçe alanından sonra en fazla çalışma 28 ile Özel Eğitim alanında yapılmıştır. Özel Eğitim alanındaki çalışma sayısı tezlerde olduğu gibi makalelerde de diğer alanlardan fazladır. Bunun sebebi öğrenme güçlüğü yaşayan öğrencilere akıcı okuma becerisi kazandırılmaya çalışılmasından kaynaklanmış olabilir. İngilizce öğretimi alanında akıcı okumaya yönelik makale sayısının tezlerde olduğu gibi istenen düzeyde olmadığı görülmektedir. Bunların yanı sıra en az çalışma birer çalışma ile fen, sanat ve tarih alanlarında yapılmıştır. Burası da oldukça önemli bir husustur. Akıcı okuma hayatımızın her anında olması gereken bir beceridir. Hele ki sanat ve tarih alanı bu konuda çok önemlidir. Tarih alanındaki metinlerin okunup anlaşılabilmesi için akıcı okuma gereklidir. Ancak elde edilen veriler doğrultusunda bu alanlarda akıcı okumayla ilgili yok denecek kadar az araştırma bulunmaktadır.

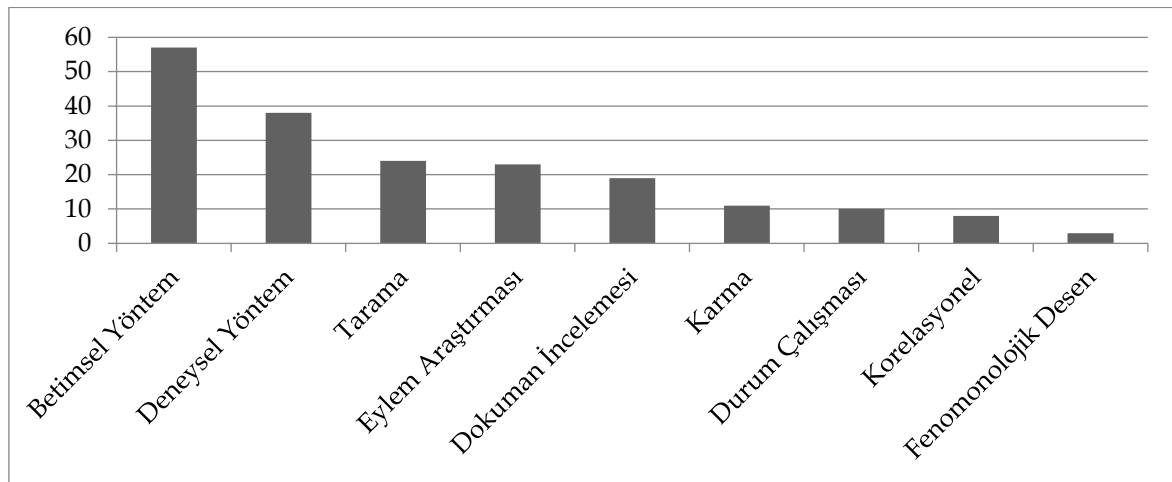
Alanların yıllara göre hazırlanan makalelerin sayılarına baktığımızda ise 2002-2010 yılları arasında yapılan çalışma sayısı oldukça azdır. Hatta çoğu alanla ilgili çalışmalar yapılmamıştır. Ancak 2011-2021 yıllarında bu çalışmaların sayısında yeterli olmasa da geçmişe oranla büyük bir artış gerçekleşmiştir ve farklı alanlarda çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Farklı alanlarda çalışmaların ortaya çıkması alan yazına katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir. Ve akıcı okumanın yalnızca Türkçe dersinde kazandırılması gerektiği yalnızca Türkçe derslerinde kullanıldığı ön yargısının da önüne geçilmiş olmaktadır.

Tablo 6. Akıcı Okuma ile İlgili Makalelerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	Frekans	Yüzdelik
Gazi Üniversitesi	23	11,9
Ankara Üniversitesi	18	9,3
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	10	5,1
Pamukkale Üniversitesi	10	5,1
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	9	4,7
Necmettin Erbakan Üniversitesi	6	3,1
Hacettepe Üniversitesi	6	3,1
Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	5	2,6
Karadeniz Teknik Üniversitesi	5	2,6
Sakarya Üniversitesi	5	2,6
Ordu Üniversitesi	4	2
Afyon Üniversitesi	4	2
Selçuk Üniversitesi	4	2
Uşak Üniversitesi	4	2
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	4	2
Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	4	2
Akdeniz Üniversitesi	3	1
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	3	1,5
Diğer Üniversiteler (47 Üniversite)	66	34,1

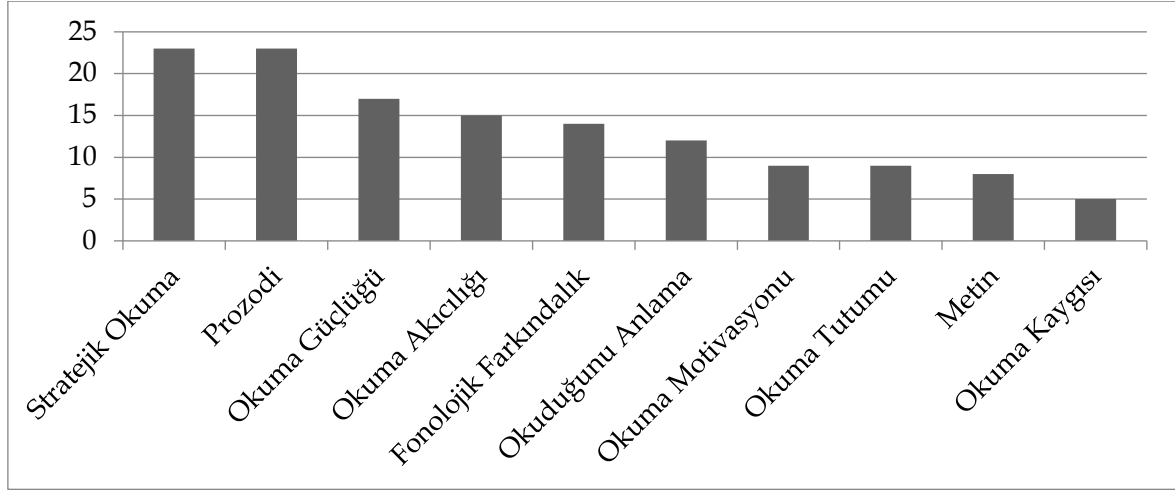
Toplam	193	100,0
--------	-----	-------

Yapılan çalışmaların üniversitelere göre dağılımının gösterildiği Tablo 6'da 193 çalışmanın 65 farklı üniversitede gerçekleştiği görülmektedir. Bu üniversitelerden 47'sinde yapılan çalışma sayısı 3'ten az olduğu için "diğer" kategorisinde ele alınmıştır. Akıcı okuma ile ilgili makalelerin hazırlanmasında öne çıkan üniversitelerin başında yapılan tezlerde olduğu gibi Gazi Üniversitesi (%11,9) gelmektedir. Bunu sırasıyla Ankara Üniversitesi (%9,3), Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi (%5,1), Pamukkale Üniversitesi (%5,1), Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi (%4,7), Necmettin Erbakan Üniversitesi (%3,1) ve Hacettepe Üniversitesi (%3,1) takip etmektedir. En az çalışmalar ise diğer kategorisinde yer alan Bartın Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi, Harran Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. Bu üniversitelerde hazırlanan çalışmalar nicelik olarak yeterli bir seviyede değil ancak sanılanın aksine birçok üniversitede çalışmanın yapılmış olması sevindiricidir. Özellikle büyükşehirlerin yanı sıra küçük şehirlerde de çalışmaların yapılması dikkat çekicidir.

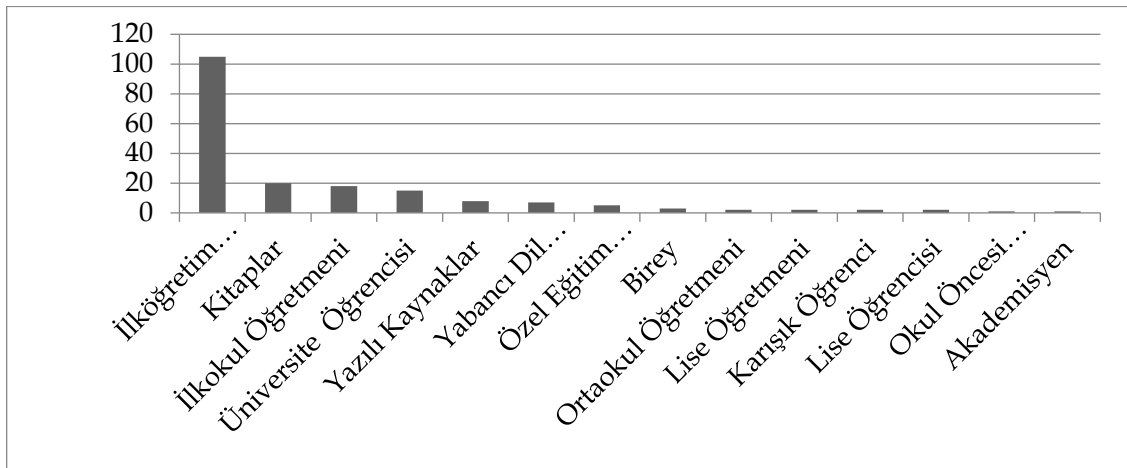
Grafik 5. Akıcı Okuma ile İlgili Makalelerin Yönteme Göre Dağılımı

Grafik 5'te akıcı okuma ile ilgili çalışmaların araştırma desenine göre dağılımı incelendiğinde betimsel yöntemin (f=57) daha çok tercih edildiği görülmektedir. Bunu deneysel, tarama, eylem araştırması, doküman incelemesi, karma ve durum çalışması yöntemleri takip etmektedir. Korelasyonel desen (f=8) ve nitel araştırmalardan fenomonolojik desen (f=3) en az tercih edilen araştırma desenleridir. Tabloya göre incelenen 193 makalede farklı farklı araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu alan yazına katkı sağlaması açısından oldukça önemlidir. Farklı desenler ve yöntemlerin kullanılmış olması okuyucunun bakış açısının genişlemesi ve akıcı okumayla ilgili derinlemesine araştırmaların yapılması yönünden önemlidir. Çalışmalarda betimsel ve deneysel desenlerin diğer yöntemlere oranla daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Bu durum akıcı okuma becerisinin geliştirilmesine yönelik farklı yöntemlerin ve materyallerin kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir.

Grafik 6. Akıcı Okuma ile İlgili Makalelerin Anahtar Sözcüklere Göre Dağılımı

Grafik 6’da akıcı okuma ile ilgili makalelerin anahtar sözcüklere göre dağılımına yönelik veriler yer almaktadır. 2002-2021 yılları arasında yazılan 193 makale anahtar kelimeler açısından incelendiğinde toplam anahtar kelime sayısının 800’den fazla olduğu tespit edilmiştir. Çalışmada bu anahtar kelimelerin hepsi ele alınamayacağı için makalelerin özet kısmında belirtilen anahtar kelimelerden ilk sıradaki anahtar kelime göz önüne alınarak Grafik 6 oluşturulmuştur. Bir makalede birinci sırada ele alınan anahtar kelime diğer bir makalede ikinci veya üçüncü sırada yer aldığı için tabloda belirtilenler haricinde dikkati çekecek düzeyde farklı bir anahtar kelimeye rastlanılmamıştır. Tablodan hareketle incelenen çalışmalarda en fazla stratejik okuma anahtar kelime olarak kullanılmıştır. Stratejik okuma kendi içerisinde eşli okuma (5), tekrarlı okuma (1), sesli okuma (1), eko okuma (1), eleştirel okuma (1) gibi anahtar kelimeleri de bünyesinde barındırmaktadır ve bazı makalelerde bu yöntem ve stratejiler ilk sırada anahtar kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak tek tek hepsini yazmak yerine stratejik okuma başlığı altında birleştirilerek toplu olarak gösterilmiştir. Yine prozodi de en fazla karşımıza çıkan bir diğer anahtar kelimedir. Prozodi de bünyesinde okuma hızı (5) dikkat (1), doğru okuma (6), telaffuz (3) gibi anahtar kelimeleri barındırmaktadır. Tablodan hareketle en az kullanılan anahtar kelime okuma kaygısı gibi görünse de tabloya yazılmayan 58 tane daha çalışma bulunmaktadır ve bu çalışmalarda kullanılan anahtar kelime sayısı oldukça azdır. İncelenen makalelerde en az görülen anahtar kelimeler; akademik başarı, müzik, tiyatro, dil ve anlatım, tekerleme, disleksi ve Türkçe öğretimi gibi kelimelerdir.

Grafik 7. Akıcı Okuma ile İlgili Makalelerin Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Grafik 7’de akıcı okuma becerisinin çalışma grubuna göre dağılımına bakıldığında en fazla çalışma ilköğretim öğrencileri ile yapıldığı görülmektedir. İlköğretim öğrenci grubu kendi içerisinde ilköğretim birinci ve ilköğretim ikinci kademe olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. İlköğretim birinci kademenin çalışma grubu olarak seçildiği toplam çalışma sayısı 71, ilköğretim ikinci kademenin çalışma grubu olarak seçildiği çalışma sayısı 34’tür. Bu verilerden hareketle ilköğretim birinci kademe üzerine daha çok çalışma yapılmıştır. Bunun ilk okuma yazmanın temellerinin ilköğretim birinci kademe de atılıyor olmasından ve okuma alışkanlığının birinci kademe de kazandırılmaya çalışılmasından kaynaklandığı söylenebilir. Hazırlanan makalelerin çalışma grubuna göre dağılıma baktığımızda 105 makale ile en çok İlköğretim öğrencileri ele alınmış, ilköğretim öğrencilerinden sonra ise en çok çalışma 20 makale ile kitaplar üzerine hazırlanmıştır. Kitaplar üzerine çalışmalar daha çok doküman analizi ve literatür taraması olarak karışımıza çıkmaktadır.

Grafik 7’den hareketle kademe fark etmeksizin öğretmenler üzerinde yapılan çalışmaların sayısının azlığı dikkat çekmektedir. Bunun nedeni öğretmenlerin bu beceriye sahip olduğu varsayımından kaynaklanıyor olabilir. Ancak incelenen çalışmalarda öğretmenlerin de bu konuda oldukça eksik olduğu vurgulanmaktadır. Akademisyenler ise yalnızca 1 makalede çalışma grubu olarak seçilmiştir. Buradaki sayı azlığı oldukça önemlidir. Akademisyenlerimiz toplumumuzda uzman kişi olarak danışılan kişilerdir. Eğitim öğretimin en başat elemanlarından biridir. Onlar üzerinde yapılacak çalışmaların sayısının artırılması gelecek kuşaklara da yol gösterici olabilir. Tabloda görüldüğü üzere 2 makalede çalışma grubu olarak karışık seviyede öğrenciler seçilmiştir. Bu da bütünsel olarak görmek açısından katkı sağlamıştır.

Sonuç ve Tartışma

Akıcı okuma, Türkçe eğitimi başta olmak üzere bütün disiplinler için büyük önem taşımaktadır. Okuma akıcılığının kazandırılması hayatın her alanında bireye önemli bir imkân sağlayacağı için bu konu üzerinde farklı yöntemlerin kullanıldığı bilimsel çalışmaların yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda araştırmada 2002-2021 yılları arasında akıcı okuma ile ilgili 73 lisansüstü tez ve 193 makale; “yapıldığı yıl”, “program türü” (yüksek lisans/ doktora), “yapılan çalışma grubu” “kullanılan desen” “çalışmanın yürütüldüğü alan”, “anahtar kelimeler”, “çalışmanın yapıldığı enstitü” ve “yapıldığı üniversite” bakımından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Akıcı okumaya yönelik 44 yüksek lisans tezi ve 29 doktora tezi doküman analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Akıcı okuma üzerine toplam 73 lisansüstü tez çalışmasının olmasının bu alanın gelişimi açısından yeterli olmadığı düşünülmektedir. Araştırma sonucunda doktora düzeyindeki çalışmaların da fazla yapılmadığı ortaya çıkmıştır. 2002-2010 yılları arasında akıcı okuma becerisine yönelik yapılan toplam tez sayısı 5’tir. Bu durum akıcı okumaya yönelik yapılan araştırmaların sayıca yetersiz olduğunu göstermektedir. Elbir ve Bağcı (2013) 1997-2012 tarihleri arasında okuma eğitimi üzerine yapılmış tez çalışmalarını değerlendirdikleri çalışmalarında okuma becerisini konu alan tez sayısının yeterli olmadığını ifade etmişlerdir. Bu sonuç çalışmada ortaya çıkan sonucu desteklemektedir. 2011-2021 yılları arasında yapılan tez sayısı 68’e yükselmiştir. 2011-2021 yılları arasında yapılan tez sayısının artmasında lisansüstü eğitime önem ve ilgilinin artması sebep olarak gösterilebilir. Gürkaner ve Güven (2020) de Türkiye’de akıcı okuma üzerine ilköğretim düzeyinde yapılan lisansüstü tezleri inceledikleri çalışmalarında Türkiye’de ilköğretim düzeyinde akıcı okuma üzerine lisansüstü tezlerinin 2012 yılından bu yana yılda en az bir kez hazırlanmış olduğunu ve son yıllarda Türkiye’de akademik alanda akıcı okuma konusuna ilginin artmış olduğunu ifade etmişlerdir. Ceren, Aydın ve Onarcıoğlu’nun (2018) okuma eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlere dair çalışmasında; ilk tez çalışmasının

2006 yılında, en fazla tez çalışmasının ise 2013 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. Bu da okuma eğitimi araştırmalarındaki eğilimlerin arttığını göstermekle birlikte yapmış olduğumuz çalışmayı desteklemektedir.

Makalelerin yıllarına göre oranlarına baktığımızda da farklı bir durum karşımıza çıkmamaktadır. Toplam yazılan 193 makalenin 172’si 2011-2021 yılları arasında, geriye kalan 21 makalenin de 2002-2010 yılları arasında yazıldığı görülmektedir. Sonuç olarak hem tezler hem de makaleler üzerine yapılan çalışmalarda ilk yıllar oldukça az sayıda çalışma ortaya konmuştur. Bu sayı ilerleyen yıllarda artış göstermiş olsa da yeterli değildir.

İncelenen tezlerin alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında ise en fazla Türkçe alanında çalışmalar yapılmıştır. Boyacı ve Demirkol’un (2018) “Türkçe Eğitimi Alanında Yapılan Doktora Tezlerinin İncelenmesi” isimli çalışmasında da 1995’ten 2018’e kadar Türkçe Eğitimi alanında 275 doktora tezi yazıldığı tespit edilmiştir. Bu da bizim çalışmamızı destekler nitelikte bir veridir. Bunun sebebi okuma becerisinin Türkçe derslerinde kazandırılması gerektiği düşüncesinden kaynaklanıyor olabilir. Bu oldukça yanlış bir tutumdur. Akıcı okuma becerisi disiplinler arası bir anlayışla öğrencilere kazandırılmalıdır. En az çalışma ise tiyatro alanında yapılmıştır. Tiyatroda okuma ve duyguyu karşıya geçirme çok önemlidir. Akıcı okumanın bileşenlerinden biri olan prozodik unsurlar en çok tiyatro metinlerinde yansıtılmaktadır. Tiyatro alanıyla ilgili yalnızca 1 çalışma yapılması şaşırtıcı bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Makalelerin alanlarına göre dağılımına bakıldığında ise tezlerdeki gibi en fazla çalışma Türkçe Eğitimi alanında yapılmıştır. Bunu Özel Eğitim, İngilizce gibi alanlar takip etmektedir. En az çalışma ise birer çalışma ile tarih, sanat ve fen alanlarında yapılmıştır. Hem tezler hem de makaleler 2002-2010 yılları arasında çok daha kısıtlı ve dar bir alan çerçevesine sahipken 2011-2021 yılları arasında bu çerçeve genişlemiştir. Ve sayıları az olsa da farklı farklı alanlar dahil edilmiştir. Bu da akıcı okuma ile ilgili çalışmaların genişletilmeye çalışıldığının önemli bir göstergesidir.

Çalışmada ele alınan tezlerin enstitüye göre dağılımlarına baktığımızda ise en fazla tezin eğitim bilimleri, en az ise sağlık bilimleri enstitüsünde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Sağlık bilimleri enstitüsünde yapılan çalışmalar genellikle okuma bozukluğu ve güçlüğü olan bireylerin tedavisi için yapılan çalışmalarla ilgilidir. Eğitim Bilimleri Enstitüleri’ndeki bu sayı fazlalığının sebebi Türkçe Eğitimi gibi bazı alanlarda yapılan çalışmaların önceden Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yapılırken YÖK’ün aldığı kararla bu alanlarla ilgili birçok çalışmanın Eğitim Bilimleri Enstitüsü bünyesine kaymasından kaynaklanıyor olabilir. Aydın (2020) “Türkiye’de Eleştirel Okuma Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi” isimli çalışmasında hazırlanan tezlerin enstitüye göre dağılımına bakıldığında en fazla tezin eğitim bilimleri ve sosyal bilimler enstitülerinde hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır.

İncelenen tezlerin ve makalelerin üniversiteye göre dağılımlarına bakıldığında hem tezlerde hem de makalelerde en fazla çalışma Gazi Üniversitesi tarafından yapılmıştır. Ardından en fazla tez Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesinde, en fazla makale ise Ankara Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesinde yapılmıştır. Sidekli ve Çetin’in (2018) “Okuduğunu Anlama Stratejilerinin Okuduğunu Anlama Etkisi: Bir Meta-analiz Çalışması” isimli araştırmasında araştırmaya dâhil edilen 27 çalışma 12 farklı üniversitede üretilmiştir. Bunun 7’sinin Gazi Üniversitesinde olduğu görülmüştür. Akıcı okuma becerisine yönelik betimsel ve deneysel çalışmaların daha fazla üniversitede gerçekleştirilmesi bu becerinin daha iyi bir duruma gelmesini sağlayabilir.

Akıcı okuma ile ilgili yazılan tezlerde en fazla deneysel yöntem kullanılmıştır. Deneysel yöntemi sırasıyla betimsel, karma, eylem araştırması gibi yöntemler takip etmektedir. En az kullanılan yöntemler ise çalışmanın bulgular kısmında “diğer” başlığı ile ifade edilen yapısal eşitlik, nedensel karşılaştırma, Cros Ower Yöntemi gibi yöntemlerdir. Gürkaner ve Güven (2020) de Türkiye’de akıcı okuma üzerine ilkökul düzeyinde yapılan lisansüstü tezlerde yarı deneysel, deneysel, deneysel olmayan, eylem araştırması, olgu bilimsel ve karma yöntemler kullanıldığını belirlemişlerdir. Makalelerde ise en fazla betimsel yöntem, en az ise korelasyonel, fenomenolojik desen gibi yöntemler kullanılmıştır. Hem makalelerde hem tezlerde kullanılan desenler oldukça çeşitlilik göstermektedir. Bu da alanla ilgili gelişmelerin takip edildiği ve araştırmacıların bu konuda çaba gösterdiğinin kanıtıdır.

İncelenen tezlerde en fazla kullanılan anahtar kelime; akıcılıktır. Bunun yanı sıra okuma anlama becerisi, okuma güçlüğü gibi kelimeler de sıklıkla kullanılmaktadır. En az kullanılan anahtar kelime ise fonolojik farkındalıktır. Bu durum oldukça şaşırtıcıdır. Akıcı okumada fonoloji çok önemli bir unsurdur ve bu unsurun geri plana itilmesi, çalışmalarda ön plana çıkarılmaması büyük bir eksikliklerdir. Makalelerde ise okuma stratejisi en fazla geçen anahtar kelime olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunu prozodi ve okuma güçlüğü kavramları takip etmektedir. En az kullanılan anahtar kelimeler ise; akademik başarı, müzik, tiyatro, dil ve anlatım, tekerleme, disleksi ve Türkçe Eğitimi’dir. Burada da oldukça şaşırtıcı bir sonuç karşımıza çıkmaktadır. En fazla Türkçe alanında çalışma yapılmış ancak anahtar kelime olarak en az Türkçe Eğitimi kavramı geçmektedir. Burada bir çelişki söz konusu olmuştur. Yine müzik, tiyatro gibi alanlarda okumanın akıcılığı bilhassa prozodi çok önemli unsurlardır ancak çalışmalarda geri planda kalmıştır. Varışoğlu, Şahin ve Göktaş’ın (2013) çalışmasında da 2000-2011 yılları arasında Türkçe eğitimi araştırmalarındaki eğilimin daha çok okuma ile ilgili olduğu, incelenen 558 çalışmadan 119’unun okuma eğitimi üzerine yapıldığı ifade edilmiştir.

Akıcı okuma ile ilgili tezlerin çalışma grubuna göre dağılımına baktığımızda ise en fazla ilköğretim öğrencileri, en az da yazılı kaynaklar yer almaktadır. Makalelerde de durum farklı değildir. En fazla çalışma ilköğretim öğrencileri ile en az çalışma ise akademisyenlerle yapılmıştır. Makalelerde yazılı kaynakların sayısı tezlere orana fazladır. Ancak hem tezlerde hem de makalelerde akademisyenlerle, üniversite öğrencileri ile bilhassa öğretmenler ile yapılan çalışma sayısı oldukça azdır.

Sonuç olarak, Türkiye’de okuma akıcılığı üzerine yapılan araştırmaların sayısı son yıllarda artmış olsa da akıcı okumanın diğer becerilerle ilişkisi düşünüldüğünde bu sayının yetersiz olduğu söylenebilir. Ayrıca akıcı okuma becerisi üzerine yapılan tezlerde konu çeşitliliğinin sağlanması, farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı deneysel çalışmalara yer verilmesi akıcı okuma becerisinin geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçların akıcı okuma alanında ileride yapılacak araştırmalara yön vereceği düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlardan yola çıkılarak şu öneriler getirilebilir:

- Akıcı okuma becerisi birçok alanı ilgilendirdiği için yapılacak çalışmalar, sadece belirli bir alanla sınırlı tutulmayıp disiplinler arası bir anlayış gözetilerek yelpaze geniş tutulabilir. Bu sayede bütün disiplinlerde akıcı okumanın önemi üzerinde durulabilir.

- Akıcı okuma becerisini kazandırmada öğretmenlerin rolü göz önünde bulundurulduğunda eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının akıcı okuma becerilerinin değerlendirilmesine ya da bu beceriyi ölçme ve değerlendirebilme becerilerine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Yurtiçinde ve yurtdışında, akıcı okumaya yönelik yapılan tezler karşılaştırmalı olarak incelenebilir. Bu sayede yapılan çalışmalara daha eleştirel bir gözle bakılarak eksiklikler giderilebilir.
- Öğrencilerin bütünsel gelişimine katkı sağlamak amacıyla akıcı okumanın diğer dil becerileri ile ilişkisi ele alınarak çeşitli çalışmalar hazırlanabilir.
- Yapılan çalışmalara baktığımızda örneklem grubu olarak genellikle ortaokul öğrencilerinin seçildiğini görmekteyiz. Ortaokul öğrencilerinin yanı sıra lise öğrencileri, lisans ve lisansüstü öğrencileri gibi örneklem gruplarına yönelik çalışma sayısı artırılabilir.
- Derinlemesine inceleme olanağı veren eleştirel çalışma, eylem araştırması, durum çalışması gibi nitel çalışmaların sayısı artırılabilir.
- Akıcı okuma bireyin hayatının her alanında gerekli olan bir beceridir. Bu nedenle bu beceri ders programlarına ve sosyal aktivitelere dâhil edilmelidir.
- Bu çalışmaya benzer karşılaştırmalı çalışmaların belli zaman aralıklarıyla tekrar edilmesi, akıcı okuma alanında çalışma yapacak araştırmacıların bu alandaki gelişmeleri somut olarak görmelerini sağlayabilir.

Kaynakça

- Akyol, H. (2006). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akyol, M. ve Baştuğ, M. (2015). Yapılandırılmış Akıcı Okuma Yönteminin Üçüncü Sınıf Öğrencilerinin Akıcı Okuma ile Okuduğunu Anlama Becerilerine Etkisi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 125-141.
- Aydın, B. (2020). Türkiye’de Eleştirel Okuma Konusunda Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (18), 76-87.
- Boyacı, S. ve Demirkol, S. (2018). Türkçe Eğitimi Alanında Yapılan Doktora Tezlerinin İncelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(2), 512-531.
- Ceran, D., Aydın, M. ve Onarıcıoğlu, A. S. (2018). Okuma Eğitimi Üzerine Yapılan Tezlerde Eğilimler: Bir İçerik Analizi Çalışması. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2377-2392.
- Çepni, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Elbir, B., ve Bağcı, C. (2013). Birinci ve İkinci Kademe Okuma Eğitimi Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 229-247.
- Gürkaner, M. ve Güven, S. (2020). Türkiye’de İlkokul Düzeyinde Akıcı Okuma Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 10(1), 347-363.
- Hudson, R. F., Lane, H. B., & Pullen, P. C. (2005). Reading Fluency Assessment and Instruction: What, why, and how?. *The Reading Teacher*, 58(8), 702-714.
- National Reading Panel. (2000). *Teaching Children to Read*. Washington; DC: National Institute of Child Health and Human Development.

- Padak, N., Rasinski, T. V. (2008). Evidence-based Instructions in Reading: A Professional Development Guide to Fluency. Boston, MA, Pearson/ Allyn and Bacon.
- Rasinski, T. (2006). Reading fluency instruction: Moving Beyond Accuracy, Automaticity, and Prosody. *The Reading Teacher*, 59(7), 704-706.
- Rasinski, T. (2014). Fluency matters. *International Electronic Journal of Elementary Education* 7, 3-12.
- Rasinski, T., Rikli, A., ve Johnston, S. (2009). Reading Fluency: More than automaticity? More Than a Concern for the Primary Grades? *Literacy Research & Instruction*, 48(4), 350-361.
- Samuels, S. J. (1979). The method of Repeated Readings. *The Reading Teacher* 41, 756-760.
- Samuels, S. J. (2007). The DIBELS tests: Is Speed of Barking at Print What we Mean by Reading Fluency. *Reading Research Quarterly* 42.4, 563-566.
- Schreiber, P. A. (1980). On the Acquisition of Reading Fluency. *Journal of Reading Behavior*, 12, 177-186.
- Sidekli, S. ve Çetin, E. (2017). Okuduğunu Anlama Stratejilerinin Okuduğunu Anlamaya Etkisi: Bir Meta-Analiz Çalışması. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 285-303.
- Stanovich, K. E. (1991). Word recognition: Changing Perspectives. In R. Barr, M. L. Kâmil, P. Mosenthal, & P. D. Pearson (Eds.), *Handbook of Reading Research* (Vol. 2, pp. 418-452). New York: Longman.
- Varışoğlu, B., Şahin, A. & Göktaş, Y. (2013). Türkçe Eğitimi Araştırmalarında Eğilimler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(3), 1767-1781.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, K., Yıldız, M. ve Ateş, S. (2011). Kelime Bilgisi Okuduğunu Anlamanın Anamlı Bir Yordayıcısı Mıdır Ve Yordama Gücü Metin Türlerine Göre Farklılaşmakta Mıdır?. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1531-1547.
- Young, C., & Rasinski, T. (2009). Implementing Readers Theatre as an approach to classroom fluency instruction. *The Reading Teacher*, 63(1), 4-13.

İnternet Kaynakları

<https://Tez.Yok.Gov.Tr/Ulusaltezmerkezi/>

<https://Scholar.Google.Com.Tr/>

<https://Atif.Sobiad.Com/>